

Sprawozdanie

Komisji gminnej o 1324 petycyach w przedmiocie reformy gminnej.

Wysoki Sejmie!

Komisji gminnej przekazano do sprawozdania napływające w tym roku w niezwykłej ilości petycje, które wyrażają rozmaite życzenia ludności włościańskiej w przedmiocie projektowanych zmian ustroju gmin wiejskich i małomiasteczkowych.

Do daty niniejszego sprawozdania weszło takich petycyj 1324. Niektóre z nich pochodzą od jednej lub kilku osobistości — prawie bez wyjątku włościan, wiele z nich pokrywa po kilkadziesiąt i po paręset podpisów, inne opierają się na uchwałach Rad gminnych, a dwie pochodzą od reprezentacyj powiatowych, mianowicie z Kołomyi i z Jasła.

Co do treści swej zgadzają się z sobą wszystkie te petycje w jednym tylko punkcie — mianowicie zawierają wszystkie jak najbardziej stanowczy protest przeciwko zaznaczonemu w uchwałach Wysokiego Sejmu z dnia 7. lutego 1896. zamiarowi zaprowadzenia w naszym kraju gmin zbiorowych. Odwołując się na panującą w kraju nędzę materialną i na przeciążenie ludności podatkami, obawiają się petenci projektowanej reformy głównie z tego powodu, iż zaprowadziłaby ona „nowe urzędy“ nader kosztowne, a zdaniem ich wcale niepotrzebne.

Drobna tylko część owych petycyj — około 60 — oświadcza się bezwarunkowo za utrzymaniem teraźniejszego ustroju gmin wiejskich i obszarów dworskich. Ogromna zaś większość petycji — i to zarówno pochodzących z zachodniej jakoteż i ze wschodniej części kraju, domagają się połączenia obszarów dworskich z gminami, ażeby gromady włościańskie, zasilone moralnymi i materialnymi zasobami dworu, mogły lepiej i skuteczniej niż dotąd, przekazane im przepisami dotychczas obowiązującej ustawy gminnej ważne agendy administracyjne wykonywać. Możliwe także wnosić, iż życzeniem petentów jest, ażeby dotychczasowy ustrój gminy wiejskiej nie był koniecznie ruszany; przebiega się to mianowicie w zdaniu, którem ich prośby po największej części są zakończone, że: „w ostateczności niechajby teraźniejsza ustawa gminna pozostała nadal w mocy obowiązującej bez zmiany“.

Wszystkie petycje domagają się zgodnie ulg w sprawowaniu obowiązków tak zwanego „poruczonego zakresu działania“ — ewentualnie wynagrodzenia za te czynności ze skarbu Państwa.

Komisya gminna uważa te petycye bądź co bądź za znaczący wyraz poglądów poważnej masy ludności krajowej na sprawę projektowanej reformy gminy wiejskiej, i dlatego mniema, że należy je traktować przy rozważaniu tego przedmiotu jako materiału informacyjny.

Z uwagi jednak na to, że w tegorocznej sesji Wysoki Sejm nie zamierza wchodzić w merytoryczne roztrząsanie reformy gminnej, gdy w myśl uchwały z 7. lutego 1896. sprawa ta dopiero wówczas wejść może stanowczo na porządek dzienny obrad sejmowych, kiedy c. k. Rząd przygotuje odpowiednie wnioski, a wniosków takich dotąd nie ma, Komisya gminna nie uznaje za właściwe, iżby nowymi jakimiś wnioskami ze swej strony, miała poniekąd uprzedzać spodziewane wnioski ze strony c. k. Rządu, o których nie wiadomo teraz, jaka będzie ich treść.

Co się zaś tyczy życzeń, wyrażonych w petycyach, w kwestyi t. z. „poruczonego zakresu działania“ gmin, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1896. uchwałę, zupełnie zgodną z intencjami autorów petycyj, o których tu mowa.

Uchwała ta brzmi:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu:

- 1) aby wyjednał u c. k. Rządu wynagrodzenie dla gmin za sprawowanie poruczonego zakresu działania;
- 2) aby niezależnie od tego, we właściwej drodze podjął starania w tym kierunku, żeby łącznie ze zmianą obecnych niejasnych i wadliwych postanowień ustawy gminnej, określającej granice własnego i poruczonego zakresu działania gminy, państwo otworzyło związkom komunalnym inne źródła dochodów na pokrycie kosztów, połączonych ze sprawowaniem zadań administracji publicznej“.

Ponieważ uchwała ta w ścisłym pozostaje związku z projektowaną ogólną reformą gminy wiejskiej, przeto gdy ją Wydział krajowy c. k. Rządowi zakomunikował, stanowi ona obecnie także przedmiot badań z jego strony, wraz z uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 7. lutego r. z. dotyczącymi reformy gminnej w ogóle. Wypada więc i w tym względzie wyczekiwać na wnioski, jakie c. k. Rząd ma przygotować.

W myśl powyższych uwag Komisya gminna wnosi:

„Petycye, odnoszące się do projektowanej reformy ustroju gminy wiejskiej i małopolskiej, odstępuje się Wydziałowi krajowemu z odwołaniem się do powziętych w tej mierze uchwał, sejmowych z dnia 7. i 8. lutego 1896. do odpowiedniego zużytkowania w rokowaniach z c. k. Rządem w tej sprawie“.

Lwów dnia 8. lutego 1897.

Przewodniczący:

Jaworski.

Sprawozdawca:

Teofil Merunowicz.